

“Viure i deixar viure”

La política és com el mar. Està plena d'horitzons que el temps i el moviment desfan tot fent aparèixer-ne de nous que tornen a semblar llunyans i abastables alhora. La boira de la quotidianitat dificulta distingir si les illes i ports on refugiar-se de les tempestes hi són realment o són mers miratges creats pels anhels dels passatgers.

La travessia contemporània vers cotes superiors d'emancipació ha estat lenta i complicada, sovint violenta. Molta gent ha perdut la vida per aconseguir uns drets i llibertats que avui ens semblen evidents, però que en el seu moment eren vistos per molts com una bogeria il·legítima, com el principi de la fi de l'ordre social. Reivindicacions com el sufragi universal masculí i femení, la llibertat d'expressió, els drets d'associació, manifestació i reunió, els drets socioeconòmics, etc., van ser en el seu moment objectius revolucionaris sovint impulsats clandestinament des de la il·legalitat i la desobediència.

Les democràcies liberals han estat una conquesta cara d'aconseguir en el camí de l'emancipació humana. Avui nous horitzons tracten d'augmentar-ne la qualitat a través de l'optimització dels valors liberals i democràtics –que a la pràctica són sovint desitjables però contradictoris–. En el nostre context voldria destacar dos aspectes aparentment menors però que incideixen

Cap dels dirigents catalans o espanyols actuals poden titllar-se de nazis, racistes o totalitaris. Afortunadament

en la qualitat democràtica: 1) la pretesa conveniència de la “neutralitat” dels espais públics i 2) l'ús de conceptes carregats d'història en el debat polític.

1. Neutralitat i espai públic. Últimament s'ha volgut reivindicar una pretesa “neutralitat” dels espais públics per tal d'evitar

conflictes entre ciutadans que mantenen diferents posicions. Tanmateix, la noció de “neutralitat de l'espai públic” s'assembla molt a un oxímoron. *Neutralitat i espai públic* són termes poc compatibles. En qualsevol lloc del món, els carrers, places i edificis mostren diversos tipus de símbols i expressions col·lectives que caracteritzen la realitat institucional, social, nacional i cultural d'aquell context (diverses banderes, llengües, símbols religiosos, corporatius, esportius, etc.). És en l'espai públic on els drets i llibertats s'expressen. L'espai públic mai és nacionalment o culturalment neutre.

La dissensió i la discrepància no han de fer por. De fet, tal com advertia Maquiavel als inicis de la modernitat, en una societat pluralista la llibertat es basa en la dissensió. El que ha de preocupar és no tenir els procediments i la cultura política adequada per canalitzar pacíficament els conflictes.

“Viure i deixar viure –diu Steven Zweig (*El món d'ahir*)– era la famosa màxima vienesa, una màxima que encara avui em sembla més humana que tots els imperatius categòrics”.

A més, una situació tan poc normal en termes democràtics com l'existència de presos polítics acusats de delictes inexistents i en situació de presó preventiva fa quasi inevitable que hi hagi una massiva oposició

FERRAN REQUEJO

CATEDRÀTIC DE CIÈNCIA POLÍTICA A LA UPF

ciutadana que intenta revertir una situació tan injusta com anacrònica en un estat europeu.

En situacions de normalitat democràtica, les institucions polítiques estrictes, no l'espai públic en general, és prudent que mostrin una imatge com més neutra millor, però la manca de normalitat fa convenient que les institucions també s'expressin quan hi ha drets i llibertats soscavades. És el cas, per exemple, del suport de la Generalitat i dels ajuntaments del país als presos i exiliats.

Tanmateix, discrepo del fet d'utilitzar creus com a símbols a favor de l'alliberament dels presos. Les creus emulen els cementiris de les dues guerres mundials del segle XX. I per molt que dolgui veure gent honesta com els exconsellers, les exconselles, els dos Jordis i l'expresidenta del Parlament empresonats, no és una situació comparable amb l'atrocitat de les guerres i els exterminis massius de població. Les creus a les platges frivolitzen anteriors tragèdies històriques. Els llargs grocs resulten molt més encertats com a símbols de resistència i disconformitat política.

2. Conceptes carregats d'història. El llenguatge constitueix un dels elements clau de la qualitat d'una democràcia. Les paraules no sempre se les emporta el vent. Romanen en els espais polítics, socials i mediàtics, públics i privats.

En aquest sentit, fer servir per insultar mots com *nazisme*, *racisme*, *xenofòbia*, *totalitarisme*, etc., tal com es fa últimament en el debat polític i mediàtic, també frivolitza fets històrics i dilueix els horrors de la història del

segle XX. Ser curós amb els termes emprats és el primer requeriment tant per entendre bé el món com per millorar-lo. Cap dels dirigents o partits parlamentaris catalans o espanyols actuals poden titllar-se de nazis, racistes o totalitaris. Afortunadament.

La demagogia és un mal que corromp les democràcies. Criticant les pràctiques demagògiques de la democràcia antiga, Tucídides escriu: “Per tal de donar una justificació es modificà fins i tot el significat de les paraules en relació als fets: [...] una cautela prudent passava per covardia emmascarada, la precipitació impulsiva comptava com a qualitat viril, la circumspècció en deliberar com un precepte per sostreure's a l'acció”.

Una societat que viu enmig d'hipèrbols d'odi és una societat malalta i cega. Els fets són importants, però són els conceptes els que organitzen els fets. Frivolitzar-los, fer-ne un ús demagògic i barroer és el primer pas per degradar la convivència, el rigor analític i la intel·ligència política.

Demano als actors polítics i socials que promouen aquell llenguatge insultant unes cotes de civilització compatibles amb el tipus de societat en què una immensa majoria de ciutadans vol viure. Thornton Wilder (*Els idus de març*) posa en boca de César les següents paraules: “El món plebeu, en conjunt, és millorable, però ¿què en puc fer d'una aristocràcia plebea?” Vostès ja m'entenen.

Frivolitzar els conceptes i fer-ne un ús demagògic i barroer és el primer pas per a la degradació de la convivència